

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/294/2020
Identifikačné číslo spisu: 5818201136
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5818201136.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa K. H., manžela a otca, bývajúceho v G. č. XXX, proti odporkyni Mgr. F. H., manželky a matky, bývajúcej v Y. Y., H. XXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Eva Luticová, s. r. o., so sídlom v Námestove, Hviezdoslavova 51, o rozvod manželstva a o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom D. H., nar. XX.XX.XXXX, bývajúceho u otca a K. H., nar. XX.XX.XXXX bývajúcej u matky, maloleté deti zastúpené kolíznym opatrovníkom: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Námestovo so sídlom v Námestove, Námestie A. Bernoláka 381/4, vedenej na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 1P/24/2018, o dovolaní odporkyne (matky) proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. júna 2020, sp. zn. 11CoP/16/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. júna 2020, sp. zn. 11CoP/16/2020 v potvrdzujúcich výrokoch, ktorým bol na čas po rozvode manželstva maloletý D. zverený do osobnej starostlivosti otca, vrátane oprávnení rodičov ho zastupovať a spravovať jeho majetok, ktorým bola určená vyživovacia povinnosť matky k maloletému D., ktorým bol upravený styk matky s maloletým D. a v zmeňujúcom výroku, ktorým bola uložená povinnosť otca umožniť maloletému D. telefonický kontakt s matkou a vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania z r u š u j e a v rozsahu zrušenia veci vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 12. decembra 2019, č. k. 1P/24/2018-803

- vo výroku I. rozhodol, že manželstvo K. H. a Mgr. F. H. rod. E., uzavreté dňa XX.XX.XXXX v G., zapísané v knihe manželstiev vedenej Matričným úradom E., zväzok XX, ročník XXXX, strana XX, por. č. XX rozvádza;

- vo výroku II. zveril mal. D. na čas po rozvode manželstva do osobnej starostlivosti otca a mal. K. na čas po rozvode manželstva do osobnej starostlivosti matky, pričom obaja rodičia budú maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok;

- vo výroku III. zaviazal matku prispievať na výživu mal. D. sumou vo výške 60,- eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám otca maloletého a zaviazal otca prispievať na výživu mal. K.

- sumou vo výške 200,- eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletej;
- vo výroku IV. rozhodol, že matka maloletého D. je oprávnená do 13.02.2020 stretávať sa s maloletým každý párny víkend v roku v čase od soboty od 10:00 hod. do 18:00 hod., kedy si maloletého prevezme v mieste bydliska jeho otca s tým, že v prípade ak by mal maloletý v tento deň súťaž, je otec maloletého povinný matku o tejto skutočnosti informovať minimálne 24 hodín vopred a v takomto prípade bude styk realizovaný nasledujúci deň v čase od 10:00 hod., kedy si maloletého matka prevezme v mieste bydliska jeho otca, do 15:00 hod., kedy maloletého odovzdá otcovi v O. H. na adrese N. J. XXXX. Od 13.02.2020 je matka oprávnená stretávať sa s maloletým každý párny víkend v roku v čase od piatku od 19:00 hod., kedy si matka prevezme maloletého od otca v O. H. na adrese N. J. XXXX, do nedele do 15:00 hod., kedy maloletého odovzdá otcovi v O. H. na adrese N. J. XXXX, počas vianočných, novoročných sviatkov, jarných a letných prázdnin matka je oprávnená stretávať sa s mal. D. - počas vianočných sviatkov v párnom roku vždy od 13.00 hod. dňa 23.12 do 17.00 hod. dňa 25.12., počas novoročných sviatkov v nepárnom roku vždy od 10.00 hod. dňa 31.12. do 17.00 hod. 3.1., počas veľkonočných sviatkov v nepárnom roku vždy od veľkého piatku od 10:00 hod. do veľkonočného pondelka do 17:00 hod, - počas letných prázdnin prvé dva júlové týždne od pondelka od 10.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a prvé dva augustové týždne od pondelka od 10.00 hod. do nedele do 18.00 hod. tak, že mal. dieťa si vyzdvihne v mieste bydliska otca a v stanovenom dni a čase vráti maloletého otcovi v mieste jeho bydliska, otec maloletého dieťaťa je povinný maloleté dieťa na styk s matkou riadne pripraviť a v určenom čase a mieste mal. dieťa riadne pripravené odovzdať matke a matka mal. dieťaťa je povinná v určenom čase a mieste mal. dieťa vrátiť otcovi. Rodičia sú povinní bezodkladne navzájom sa informovať o objektívnych prekážkach brániacich uskutočneniu styku s dieťaťom počas stanovenej doby;
 - vo výroku V. rozhodol, že otec je oprávnený stretávať sa s mal. K., každý nepárny víkend od piatku od 15.00 hod. do nedele 15.00 hod. tak, že dieťa si vyzdvihne a odovzdá v mieste bydliska matky a v stanovenom dni a čase vráti maloletú matke v mieste jej bydliska. Počas vianočných, novoročných sviatkov, jarných a letných prázdnin otec je oprávnený stretávať sa s mal. K. - počas vianočných sviatkov v nepárnom roku vždy od 13.00 hod. dňa 23.12 do 17.00 hod. dňa 25.12., počas novoročných sviatkov v párnom roku vždy od 10.00 hod. dňa 31.12. do 17.00 hod. dňa 3.1., počas veľkonočných sviatkov v párnom roku vždy od veľkého piatku od 10:00 hod. do veľkonočného pondelka do 17.00 hod, počas letných prázdnin druhé dva júlové týždne od pondelka od 10.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a druhé dva augustové týždne od pondelka od 10.00 hod. do nedele do 18.00 hod. tak, že mal. dieťa si vyzdvihne v mieste bydliska matky a v stanovenom dni a čase vráti maloletú matke v mieste jej bydliska, matka maloletého dieťaťa je povinná maloleté dieťa na styk s otcom riadne pripraviť a v určenom čase a mieste mal. dieťa riadne pripravené odovzdať otcovi a otec mal. dieťaťa je povinný v určenom čase a mieste mal. dieťa vrátiť matke. Rodičia sú povinní bezodkladne navzájom sa informovať o objektívnych prekážkach brániacich uskutočneniu styku s dieťaťom počas stanovenej doby;
 - vo výroku VI. zaviazal otca mal. D. umožniť maloletemu dvakrát do týždňa a to v utorok a štvrtok od 20:00 hod. do 20:30 hod. telefonický kontakt s matkou maloletého a
 - vo výroku VII. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie v časti výroku II. odôvodnil nasledovne: „14. Na základe zisteného skutkového stavu súd rozhodol tak, že mal. syna D. zveril do osobnej starostlivosti otca a mal. K. zveril do osobnej starostlivosti matky, pričom prihliadal na aktuálny existujúci vzťah, resp. vzťah, ktorý už medzi rodičmi pretrváva od júna 2018, odkedy matka spolu s dcérou opustili spoločnú domácnosť v obci G. a odvtedy mal. K. žije spolu so svojou matkou a mal. syn D. zostal bývať so svojim otcom, tiež prihliadal na závery znaleckého dokazovania, z ktorého vyplynulo, že lepšie predpoklady na vykonávanie osobnej starostlivosti o mal. K. má matka, a to aj vzhľadom na nízky vek maloletej, matka sa o maloletú dcéru stará nepretržite od jej narodenia a maloleťá má vytvorenú bezpečnostnú väzbu k matke a nakoľko má mal. D. vytvorenú bezpečnostnú vzťahovú väzbu k otcovi, vo vzťahu k matke má ambivalentný postoj a mal. D. sám verbalizoval, že by chcel bývať u otca, otec má vytvorené lepšie predpoklady na vykonávanie osobnej starostlivosti o mal. D.. Tiež zo správy kolízneho opatrovníka vyplynulo, že obaja rodičia majú vytvorené vhodné bytové a rodinné podmienky na výchovu a starostlivosť o mal. detí a navrhli, aby mal. deti boli zverené tak, že mal. D. bude zverený otcovi a mal. K. bude zverená matke. Striedavá starostlivosť do úvahy neprichádzala, a to vzhľadom

stále na odmietavý postoj D. vo vzťahu k matke a striedavej starostlivosti bráni tiež vzdialenosť medzi rodičmi a konfrontačné prostredie medzi rodičmi, absolútna nefunkčnosť vzájomnej komunikácie, rodičia nevedia spolu komunikovať, nevedeli by sa dohodnúť o základných potrebách maloletých detí a striedavá starostlivosť by bola za daného stavu v neprospech zdravého psychického vývoja detí. Obaja rodičia si musia uvedomiť, že ich konfrontačné správanie nie je na prospech maloletých detí, rodičia sú osobami dôležitými v živote detí, pretože výrazne ovplyvňujú ich celkový fyzický, ale aj psychický vývoj, a preto by mali byť dostatočne zrelými, aby záujmy maloletých detí nadradili nad svoje vlastné negatívne spracované emócie. Zároveň súd rozhodol, že zastupovať a spravovať majetok detí, budú obaja rodičia, nakoľko nemal dôvod obmedziť toto právo druhému rodičovi.

19. Súd zamietol návrh na opätovné vykonanie znaleckého dokazovania za účelom detailnejšieho posúdenia osobnosti rodičov a zistenie, či zo strany rodičov nedochádza k manipulácii a ovplyvňovaniu detí. Pokiaľ tento návrh zamietol, bolo tomu tak z dôvodu, že v predmetnej veci bol vypracovaný znalecký posudok, k jeho obsahu bol vypočítaný aj znalec, ktorý dal odpovede súdu na všetky otázky, ktoré boli potrebné pre rozhodnutie v merite veci. Súd len pripomína, že vo veci nerozhoduje len na základe záverov znaleckého posudku, znalecký posudok je len jeden z viacerých dôkazných prostriedkov, ktoré súd následne vo všetkých súvislostiach vyhodnocuje a následne na podklade všetkých dôkazov vo veci rozhodne. Otázky, na ktoré súd potreboval, aby znalec v tejto veci reagoval, boli súdu dostatočne ozrejmene, otázky boli v potrebnom rozsahu zodpovedané a samotná skutočnosť, že rodičia sa so závermi znaleckého posudku nestotožnili, resp. závery znaleckého posudku neboli podľa predstáv rodičov ešte neznamená, že je tu dôvod na nové znalecké dokazovanie.“

2. Na odvolanie odporkyne (ďalej aj „matka“) a navrhovateľa (ďalej aj „otec“) Krajský súd v Žiline rozsudkom z 30. júna 2020, sp. zn. 11CoP/16/2020 (ďalej aj „odvolací súd“)

- vo výroku I. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v časti výroku III. tak, že otca zaviazal prispievať na výživu maloletej K. sumou vo výške 140,- eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky maloletej s účinnosťou odo dňa právoplatnosti rozsudku o rozvode;

- vo výroku II. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku V. tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletou K. každý nepárny víkend od piatku od 17.00 hod. do nedele 15.00 hod. tak, že dieťa si vyzdvihne a odovzdá v mieste bydliska matky a v stanovenom dni a čase vráti maloletú matke v mieste jej bydliska;

- vo výroku III. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku VI. tak, že otec maloletého D. je povinný umožniť maloletému trikrát do týždňa, a to v utorok, štvrtok a nedeľu od 20:00 hod. do 20:30 hod. telefonický kontakt s matkou maloletého;

- vo výroku IV. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II., III., IV., V. a VII.;

- vo výroku V. rozhodol, že výrok I., ktorým súd rozviedol manželstvo navrhovateľa a odporkyne zostáva nedotknutý a

- vo výroku VI. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V reakcii na uplatnené odvolacie dôvody vymedzené odvolacími námietkami odvolací súd v odôvodnení rozsudku v dovolaní napadnutom výroku IV. v časti potvrdenia výroku II. rozsudku súdu prvej inštancie mimo iného uviedol: „15. Pokiaľ aj odvolací súd pristúpil k zmene niektorých výrokov rozsudku, vychádzal zo skutočného stavu zisteného súdom prvej inštancie a z vykonaného dokazovania, avšak dospel k odlišnému právnemu záveru od súdu prvej inštancie. Zároveň k návrhom na nariadenie znaleckého dokazovania za účelom zistenia prípadnej manipulácie otca s mal. D. a na doplnenie dokazovania psychického stavu rodičov a detí, ako aj ich vzájomných vzťahov odvolací súd konštatuje, že súdom prvej inštancie zistený skutočný stav vecí poskytuje objektívny obraz. Odvolací súd doplní dokazovanie, len keď to považuje za vhodné a účelné (§ 68 CMP). V danom prípade odvolací súd nevidel dôvod dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie doplniť. Podľa názoru krajského súdu akékoľvek ďalšie dokazovanie v prejednávanej veci prvoinštančným, ale i odvolacím súdom by bolo nadbytočné. Odvolací súd preto ďalšie dôkazy nevykonala.“

16. Krajský súd potvrdil mimo iného aj výrok II. napadnutého rozsudku, ktorým bol na čas po rozvode manželstva maloletý D. zverený do osobnej starostlivosti otca a mal. K. do osobnej starostlivosti matky, keďže dospel k záveru, že súd prvej inštancie rozhodol o zverení maloletých detí v súlade so zisteniami

vyplývajúcimi zo zisteného skutočného stavu vzhľadom na aktuálnu situáciu v rodine, v ktorej vládne výrazné napätie a v prípade mal. D. rešpektujúc jeho vôľu. V prípade mal. K., ktorá má iba päť rokov by nebolo výhodné oddeliť ju od matky, je v útlom veku, kedy najviac potrebuje prítomnosť matky. Zároveň aj zo záverov znaleckého posudku vyplýva, že vzťah matky a dcéry je blízky, emočne nasýtený a teda neprichádza do úvahy jej zverenie do osobnej starostlivosti otcovi. S ohľadom na vek maloletej je takéto rozhodnutie súdu prirodzené a rešpektuje najlepší záujem dieťaťa. Pokiaľ ide o maloletého D., v konaní pred súdom prvej inštancie bol zistený aj názor mal. D., v rámci ktorého sa priklonil k tomu zostať v starostlivosti otca. V starostlivosti otca ani matky o mal. deti doteraz neboli zistené závažné nedostatky (čo vyplynulo z dokazovania vykonaného v konaní, najmä zo šetrenia pomerov v domácnostiach, správ zo školy), ktoré by odôvodňovali zmenu výchovného prostredia, keď fakticky takýmto spôsobom fungujú už dlhší čas. V danom prípade neprichádza do úvahy striedavá osobná starostlivosť, keďže takéto forma starostlivosti si vyžaduje spoluprácu a konštruktívnu komunikáciu oboch rodičov, ktorá je však výrazne narušená. Okrem toho, matka v súčasnosti býva v Y. Y. a teda prekážkou pre striedavú osobnú starostlivosť predstavuje aj vzdialenosť bydlísk otca a matky. Zmena výchovného prostredia, či už vo forme striedavej starostlivosti, alebo zverenia oboch detí spoločne do starostlivosti jedného z rodičov, nie je v danom štádiu dôvodná, keďže rozvod rodičov nepochybne poznačil vzťahy v ich rodine, ktoré bude potrebné postupne stabilizovať. Súdom prvej inštancie upravená osobná starostlivosť o deti sa javí momentálne ako najlepšia v záujme oboch maloletých detí, i za cenu, že súrodenci budú rozdelení. Nedôvodná je v tomto smere námietka otca, že súd prvej inštancie rozhodol o zverení mal. K. do osobnej starostlivosti matky iba na základe znaleckého posudku. Súd prvej inštancie znalecký posudok vzal do úvahy ako jeden z dôkazov, avšak jeho rozhodnutie vychádza zo skutočného stavu vecí komplexne zisteného vykonaným dokazovaním.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu ohľadne starostlivosti o mal. D. na čas po rozvode manželstva podala odporkyňa (matka) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z §420 písm. f/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Namietala, že súdy a/ porušili jej právo na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov, b/ nedostatočne zistili skutkový stav veci a nevykonali matkou navrhované dôkazy (ďalší znalecký posudok); c/ odvolací súd riadne neodôvodnil svoje rozhodnutie (najmä v súvislosti so spáchaným trestným činom a priestupkom), nie je zrejmé z akých dôvodov potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, jeho odôvodnenie ako celok nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia, súdy nezdôvodnili, prečo pri rozhodovaní nevzali do úvahy ňou predložené dôkazy.

3.1. K porušeniu práva na spravodlivý súdny proces malo dôjsť predovšetkým porušením jej práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov. Dovolateľka je toho názoru, že v prípade, ak by súd konal tak ako je to stanovené v čl. 12 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), teda čo najrýchlejšie, situácia týkajúca sa mal. D., jeho postoja k matke a k jeho zvereniu do osobnej starostlivosti matky by bola diametrálne odlišná, nakoľko by takýto časový odstup neprehľboval zjavný „syndróm zavrhnutého rodiča“. Po vyhotovení znaleckého posudku a vypočutí znalca na pojednávaní 15. októbra 2019, teda po uplynutí 16 mesiacov, už súd nereflektoval na podania matky, ktorá sa súdu snažila predovšetkým predostrieť obraz o skutočnej situácii týkajúcej sa jej vzťahu s mal. D., upozornila súd na „syndróm zavrhnutého rodiča“ a žiadala, aby vykonal nové znalecké dokazovanie, nakoľko už vykonané dokazovanie nebolo podľa názoru dovolateľky dostatočné na to, aby sa rozhodlo vo veci.

3.2. Dovolateľka poukázala na násilnú a vulgárnu povahu otca, ktorý bol právoplatne odsúdený za trestný čin nebezpečného vyhrážania rozsudkom Okresného súdu Námestovo sp.zn. 6T/57/2018 z 29. mája 2018 (spočíval v konaní proti matke). Zároveň bol uznaný za vinného z priestupku proti občianskemu spolunažívaniu smerujúceho proti matke aj mal. D. rozhodnutím Okresného úradu Námestovo č. Q.-J.-Q.- XXXX/XXXXXX-XXX-K.-K., Q.-J.-Q.- XXXX/XXXXXX-XXX-K.-K. z 24. júla 2019. Odvolací súd ani súd prvej inštancie sa otázkou, či je vhodné a v záujme mal. D., aby mal jeho výchovu na starosti otec, ktorý bol právoplatne odsúdený za trestný čin a priestupok, nezaoberali a preto ich rozhodnutia možno považovať za nedostatočne odôvodnené. Takéto konanie súdov a ich rozhodovanie nejavi znaky zákonného rozhodovania a riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, ale skôr znaky arbitrárnosti a svojvôle sudcov. Dovolateľka má tiež za to, že skutkový stav v predmetnom

konaní nebol zistený riadne a vykonané dokazovanie neposkytlo objektívny obraz o veci. V ďalšom obsahu matka poukazovala aj na iné súvisiace konania a vyjadrila nespokojnosť s postupom sudcov ako aj vedením konania. Navrhla dovolaciu súdu zrušiť rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v časti, v ktorej sa mal. D. zveril po rozvode do osobnej starostlivosti otca a vrátiť vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alternatívne, aby dovolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu v prospech matky.

3.3. K dovolaniu matky sa vyjadril kolízny opatrovník maloletého, ktorý stručne zhrnul priebeh konania i svoju činnosť. Otec maloletého nevyužil právo vyjadriť sa k dovolaniu.

4. Dovolanie podala matka vo veci upravenej v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej v texte len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, prípustnosť dovolania matky bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods.1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné.

5.1. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk [viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky); podobne, pokiaľ sa v zátvorke uvádza „ÚS.“, ide o odkaz na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky príslušnej spisovej značky (ďalej len „ústavný súd“)]. Dovolací súd nie je súdom skutkovým, sám dokazovanie nevykonáva a dôkazy nevyhodnocuje. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

5.2. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (3 Cdo 42/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 8 Cdo 99/2017).

5.3. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1 Cdo 26/2017, 2 Cdo 154/2017, 3 Cdo 42/2017, 5 Cdo 12/2017, 7 Cdo 163/2017, 8 Cdo 73/2017).

5.4. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 ods. 1 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto

ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP). Na vadu zmätočnosti v zmysle §420 CSP dovolací súd neprihliada ex officio. Dovolací súd je viazaný dovolacím dôvodom, tak ako ho dovolateľ vymedzí v dovolaní (§ 431 ods. 2 CSP). Nad rámec vymedzeného dovolacieho dôvodu dovolateľom dovolací súd neskúma opodstatnenosť dovolania.

5.5. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

6. Matka v dovolaní uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

6.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

6.2. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

7. Dovolateľka tento dovolací dôvod odôvodnila tým, že obidva sudy nižších stupňov a/ porušili jej právo na prejednanie veci bez zbytočných prietahov, b/ nedostatočne zistili skutkový stav veci a nevykonali ňou navrhované dôkazy (ďalší znalecký posudok); c/ odvolací súd riadne neodôvodnil svoje rozhodnutie najmä pokiaľ ide o zverenie maloletého D. otcovi (v súvislosti so spáchaným trestným činom a priestupkom otca), nie je zrejmé, z akých dôvodov potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, jeho odôvodnenie ako celok nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia, sudy nezdôvodnili, prečo pri rozhodovaní nevzali do úvahy ňou predložené dôkazy.

8. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k vade zmätočnosti namietanej dovolateľkou.

9. Z obsahu dovolania vyplýva, že matka vidí porušenie práva na spravodlivý proces v prietahoch v konaní. V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že prípadné prietahy v konaní nemožno zaradiť medzi tzv. vady zmätočnosti vyplývajúce z ustanovenia § 420 CSP. Zrušením rozhodnutia napadnutého dovolaním a vrátením veci na súd nižšieho stupňa na ďalšie konanie, dochádza k predlžovaniu konania, nemožno tým preto dosiahnuť nápravu stavu vzniknutého prípadným porušením toho práva, preto otázka prietahov v konaní sama osebe nie je v rámci dovolacieho (ale ani odvolacieho) prieskumu relevantná, nejaví sa účinným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Prietahy v súdnom konaní nie sú judikatúrou najvyššieho súdu považované za dôvod, ktorý by bez ďalšieho zakladal

procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP (viď napríklad rozhodnutie najvyššieho súdu, ktoré bolo uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 4/2005, 6Cdo/154/2018, III. ÚS 199/02, II. ÚS 26/95). V prípade ich vzniku právnym prostriedkom ochrany je právo účastníka obracať sa so sťažnosťou na orgány súdnej správy a právo podať ústavnú sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky.

10. K otázke nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu a jej právnym dôsledkom prijalo občianskoprávne kolégium stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

11. V kontexte požiadaviek riadneho odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu ako súčasť práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods.1 dohovoru dovolací súd zdôrazňuje, že ani judikatúra Európskeho sudu pre ľudské práva nevyžaduje, aby v odôvodnení rozhodnutia bola daná odpoveď na každý argument strany. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie kľúčový, vyžaduje sa osobitná odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

11.1. Právo na odôvodnenie rozhodnutia je korelátom práva účastníka konania prednášať návrhy, argumenty a námietky, aby na tieto dostal primeranú odpoveď. Ide o záruku, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny a že súd postupuje v súčinnosti s účastníkmi, vnímavo a živo. Len náležité odôvodnené súdne rozhodnutie sa stáva interpretačným nástrojom súdnej autority k zabezpečeniu spravodlivosti.

11.2. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/2003, III. ÚS 119/2003, III. 209/2004). Účastníkovi konania musí dať súd odpoveď na podstatné otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach (III. ÚS 311/2007).

11.3. Jednou z najpodstatnejších súčastí práva na odôvodnenie súdneho rozhodnutia je povinnosť súdu vyrovnáť sa s argumentami a návrhmi účastníkov konania. Ak súd náležite zareaguje na argumenty účastníka, dá mu najavo, že bol vypočutý a že proces právnej argumentácie je dialógom (diskurzom) medzi zúčastnenými. Z citovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že vnútroštátny súd sa musí v odôvodnení rozhodnutia vysporiadať s argumentom, ktorý je pre vec „relevantný“, „podstatný“, „významný“ a „konkrétny“.

12. Dovolateľka v konaní argumentovala násilnou a vulgárnou povahou otca, ktorý mal byť právoplatne odsúdený za trestný čin nebezpečného vyhrážania a uznaný za vinného i z priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. Súdom (odvolaciemu i súdu prvej inštancie) vyčítala, že sa jej námietkou nezaoberali. Takéto konanie súdov a ich rozhodovanie podľa jej názoru nejaví znaky riadneho odôvodnenia rozhodnutia súdu, ale skôr znaky arbitrárnosti a svojvôle. V tejto súvislosti spochybnila správnosť zverenia maloletého syna otcovi.

13. Pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv (najmä o tom, ktorému z rodičov bude po rozvode manželstva zverené maloleté dieťa do osobnej starostlivosti) je potrebné, aby si súdy vždy našli bezpečný podklad pre hodnotenie osobných a povahových vlastností rodičov. Dôležitým kritériom posudzovania výchovných schopností rodičov maloletého dieťaťa je osobnosť rodiča. Dobre fungujúca osobnosť rodiča je spojená so schopnosťou poskytnúť maloletému dieťaťu adekvátnu starostlivosť. Z uvedeného dôvodu je potrebné identifikovať, preskúmať a vyhodnotiť (potvrdiť alebo vylúčiť) do úvahy všetky prichádzajúce riziká a prekážky, ktoré by mohli ovplyvniť kvalitu osobnej starostlivosti toho-ktorého rodiča o maloleté dieťa. Žiada sa zdôrazniť, že usporiadanie vzťahov medzi rodičmi a ich maloletými deťmi musí byť vždy v záujme maloletého dieťaťa.

14. Za účelom zabezpečenia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pri jeho zverení do osobnej starostlivosti bude nevyhnutné, aby súd zistil osobné a povahové vlastnosti rodičov i vo svetle argumentácie a námietok vznesených druhým rodičom a v tejto súvislosti poskytol riadne a presvedčivé zdôvodnenie svojich skutkových a právnych záverov.

15. V danom prípade odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku vo vzťahu k zvereniu mal. D. do starostlivosti otca skonštatoval správnosť skutkových a právnych záverov súdu prvej inštancie o tejto otázke, sám však neposkytol konkrétnu odpoveď na odvolaciu námietku matky (uplatnenú už pred súdom prvej inštancie), ktorá môže mať dopad na vecnú stránku prípadu. V konaní pritom vyšlo najavo (aj vo vzťahu k rozvratu manželstva) a účastníci to nepopierali, že otec mal byť odsúdený za trestný čin nebezpečného vyhrážania. Podľa tvrdení matky mal byť otec uznaný za vinného i z priestupku proti občianskemu spolunažívaniu. Z postupu súdov nevyplýva, aby si v tejto súvislosti zaobstarali príslušné neopomenuteľné podklady a rozhodnutia, čo zakladá neželaný informačný deficit skutočného stavu veci. Chýbajúca odpoveď na námietku sformulovanú matkou sa tak nutne musela prejavíť ako nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie v prejednávanej veci, v časti o zverení maloletého dieťaťa otcovi, napadnutej dovolaním matky. Je potrebné pripomenúť, že vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je súd povinný zistiť skutočný stav veci a vykonať aj iné dôkazy, ako navrhli účastníci, ak je to potrebné na zistenie skutočného stavu veci (§ 35 a §36 CMP). Odvolacie dôvody možno meniť a dopĺňať až do rozhodnutia o odvolaní (§ 62 ods. 2 CMP). V odvolacom konaní možno uvádzať nové skutkové tvrdenia a predkladať nové dôkazné návrhy (§ 63 CMP). Dovolací súd dospel k záveru, že matka dôvodne namietala nepreskúmateľnosť (arbitrárnosť) časti rozsudku odvolacieho súdu.

16. Dovolanie matky za takejto situácie bolo nielen procesne prípustné (§ 420 písm. f/ CSP), ale tiež dôvodné (§ 431 CSP), lebo v ňom bolo opodstatnene namietnuté, že súd (odvolací) nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Vzhľadom na takto zistenú vadu zmätočnosti sa už dovolací súd nezaoberal ďalšími dovolacími námietkami.

17. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí.

18. Najvyšší súd preto v súlade s uvedeným, pri zohľadnení zásad a princípov efektívnosti, hospodárnosti, ale aj právnej istoty účastníkov, či predchádzaniu zbytočným priesťahom v konaní zrušil rozsudok odvolacieho súdu v časti o zverení maloletého (D.) otcovi, zrušil i závislé výroky o oprávnení rodičov zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok, o povinnosti matky prispievať na výživu maloletého, o úprave jej styku s maloletým, o povinnosti otca umožniť maloletému telefonický kontakt s matkou a o trovách odvolacieho konania (§ 439 písm. a/ CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

19. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

20. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.